

Bałtycka Biblioteka Cyfrowa NOWOCZESNE ŹRÓDŁO EDUKACJI REGIONALNEJ

Edukacja regionalna stanowi istotny element współczesnej rzeczywistości. Zapoznanie młodzieży z treścią zasobu regionalnego jest niezwykle ważne. W dobie otwartych granic i wspólnoty europejskiej wiele miejsca poświęcono w ostatnim czasie dyskusji na temat zachowania tożsamości narodowej. Niestety dyskusja ta często pozostawała jałowa. Czas więc było zamienić rozważania teoretyczne w praktykę. Współczesna młodzież, nastawiona na szybki odbiór informacji, z reguły dociera do niej przy użyciu technologii cyfrowej, głównie poprzez Internet czy intranet. Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku postanowiła iść z duchem czasu, stawiając na nowoczesność, a przez to „uwolnić” treści związane z Pomorzem. Dowodem na wdrażanie nowoczesnej technologii jest Bałtycka Biblioteka Cyfrowa – pierwsza i jak dotychczas jedyna tego typu biblioteka w regionie koszalińsko-słupskim.

Jej zasób tworzą zarówno instytucje, jak i osoby prywatne. Dotychczas w ramach BBC działa: Miejska Biblioteka Publiczna (założyciel i administrator), Archiwum Państwowe w Koszalinie wraz ze swoim Oddziałem w Słupsku oraz Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku. Akces wstąpienia do BBC zgłosiły kolejne instytucje: Muzeum w Koszalinie, Teatr Lalki „Tęcza” w Słupsku oraz Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie Delegatura w Koszalinie. W niedługim czasie ukazać się publikacje tych instytucji. Nadmienić należy, że bazę sprzętową (profesjonalne skanery wraz z oprogramowaniem i odpowiednio wyposażone stanowiska komputerowe) posiada słupska biblioteka oraz Archiwum Państwowe w Koszalinie. Pozwala to na organizowanie szkoleń dla osób i instytucji, które, spełniając określone warunki techniczne, będą mogły samodzielnie digitalizować własne kolekcje i zbiory. Dążymy do udostępnienia dziedzictwa kulturowego regionu, znajdującego się w różnych miejscach i należącego do różnych podmiotów. W BBC zatarły się różnice w podziale na archiwa, biblioteki i muzea.

Niewątpliwie, uwolnienie i dostarczanie informacji regionalnej nie tylko podniosło na wyższy poziom działalność naszej instytucji, ale przede wszystkim w dużej mierze poszerzyło dostęp do informacji, w sposób, w jakim tradycyjnie udostępniane publikacje nie mogłyby liczyć na takie zainteresowanie w swoich instytucjach. Między innymi trafiliśmy na publikację z 1890 r., która miała niepoprzedzane strony, zatem należy domniemy-

wać, iż nie była czytana od 119 lat. Mocno zakurzone zbiory w magazynach, po poddaniu ich procesowi digitalizacji, cieszą się niesłabnącym zainteresowaniem, nierzadko bijąc rekordy w liczbie udostępnionych poprzez BBC wydawnictw. Fakt ten umocnił proces kształcenia młodzieży, związany z szeroko pojętą kulturą regionu. BBC jest kolejną pomocą naukową dla uczniów, studentów, naukowców i zwykłych czytelników, charakteryzującą się przede wszystkim prostym i bezproblemowym dostępem do informacji wyższego i niższego rzędu. Naczelnym założeniem tej specyficznej pomocy naukowej jest udostępnienie m.in. zabytków piśmiennictwa, dokumentów regionalnych w dawnej i współczesnej różnorodności, co stanowi istotne narzędzie w edukacji regionalnej, niezależnie od ich wymowy społecznej, a zwłaszcza politycznej. Udostępnianie zasobu jest limitowane przez prawo autorskie, które ogranicza pole eksploatacji utworów. Te treści są dostępne w bibliotece poprzez sieć intranet (na miejscu).

Ogromną rolę w dotarciu do wskazanego źródła wiedzy odgrywają nauczyciele. Ich zadaniem jest zainteresowanie młodych ludzi i wykorzystanie w edukacji zasobu regionalnego. Korzystając z regionalnej bazy BBC nauczyciel podnosi atrakcyjność i efektywność zajęć z uczniami. Do digitalizacji wybieramy treści, które niewątpliwie zainteresują użytkownika. Dyrektor Zespołu Szkół w Potęgowie udostępniła nam niezwykle wartościowe kroniki szkolne od 1945 r. Emil Raczyński z Objazdy przekazał nam drogą e-mailową kroniki i pamiętniki słynnego bibliotekarza z Objazdy Romana Zuba. Jest to cenny materiał regionalny. Wszak pojedynczy ludzie tworzą historię, stawiają pomniki dziejowe, umierając pozostawiają po sobie wspomnienia. Do bibliotekarzy, archiwistów i muzealników należy dbałość o skupienie pojedynczych wspomnień, czy to w postaci obrazu, dźwięku, fotografii, kroniki czy „żywego” dokumentu. Z doświadczenia wiemy, że wiele takich nieopracowanych dzieł tkwi na półkach magazynowych, piwnicach, strychach i przez szeregi lat nikt do nich nie zagląda. Co więc wynika z zachowania materialnej tradycji, bez dostępu do dzieła, ze względu na jego bezcenność, kruchość czy ochronę?

Przy obecnym zasobie (ponad 340 publikacji w dziesięciu kolekcjach) mamy 100-120 czytelników dziennie. Statystyki Google Analytics wykazują, że odwiedzają nas czytelnicy z 41 państw, z 520 miast świata. Liczba czy-

telników stale rośnie. Im więcej osób nas czyta, tym większe szanse na odkrycie i poznanie naszego regionu. A mamy się czym pochwalić. Od momentu otwarcia z dokumentów zamieszczonych w BBC korzystają czytelnicy z całego świata m.in.: z USA (22 stany), Kanady, Brazylii, Australii, Nowej Zelandii, Izraela, Syrii, Gruzji, Ukrainy, Wielkiej Brytanii, Niemiec (118 miast), Francji, Węgier, Rosji oraz z całej Polski. BBC ma już stałych użytkowników m.in.: z Uniwersytetu w Yale, Oxford, University of London Federal Library. Mamy „wejścia” z najróżniejszych serwerów, najczęściej z sieci uniwersyteckich np. z Lipska, Yale, Oxfordu, Warszawy, Katowic, Słupska; z serwera kolei niemieckich, sztabu Marynarki Wojennej w Gdyni, jak również z sieci banków, gazowni, portów lotniczych, ambasad, poczty. Z analiz wynika, że jesteśmy czytani zarówno w Tyczynie, Kraśniku, jak również w Uchcie w republice Komi (Rosja) czy w New Haven w stanie Connecticut (USA). Niektóre z publikowanych dokumentów stają się od razu hitem. Książki kaszubskiego pisarza Mariana Majkowskiego z Ustki znalazły czytelników nie tylko w Polsce, ale również w USA czy Kanadzie. Dużym zainteresowaniem cieszą się również kroniki szkolne z Potęgowa, pow. Słupsk. Dotychczas największą liczbę wyświetleń treści publikacji ma „Kreisblatt des Stolper Kreises” (1910), własność Archiwum Państwowego w Koszalinie. Statystyki wskazują, że dokonujemy trafnego doboru dokumentów.

Scalenie kopii oryginalnych zbiorów w BBC, częstokroć fizycznie rozproszonych w regionie, uwalnia dane dzieło. Opisy publikacji są indeksowane i dostępne przez globalne wyszukiwarki internetowe, co poszerza możliwości dostępu do prezentowanej informacji. Zasób BBC jest dostępny użytkownikom Internetu nieodpłatnie. Ważną kwestią, z punktu widzenia użytkownika, jest właściwy opis bibliograficzny, który decyduje o trafnym wyszukiwaniu informacji. Większość bibliotek stosuje opis hasłowy, to znaczy, że każda publikacja może zostać opisana przy użyciu stałych atrybutów, np.: tytuł, autor, temat i słowa kluczowe, wydawca, format, język, powiązania, zakres, prawa autorskie. Dzięki temu czytelnik może przeszukiwać zawartość biblioteki budując wyrażenia wyszukiwawcze oparte na słowach z opisu publikacji (metadane).

Innym sposobem jest wyszukiwanie pełnotekstowe – z użyciem słowa znajdującego się w treści dokumentu. Wszystkie publikacje poza zapisanymi czcionką fraktalną – szwabachą na potrzeby publikacji w Internecie, są poddane automatycznemu procesowi rozpoznawania pisma (OCR), co umożliwia wyszukiwanie w publikacji określonych słów czy fraz. W wyszukiwaniu można używać terminów prostych, czyli pojedynczych wyrazów oraz fraz, czyli wyrażen złożonych z kilku słów ujętych w cudzy-

słów. W przypadku użycia cudzysłowu wyszukiwane będą tylko te dokumenty, które zawierają całą frazę. Czytelnicy, poszukujący informacji „wchodzą” do biblioteki przez wyszukiwarki internetowe, wpisując słowo kluczowe (tak jak w Google). Dostęp do publikacji jest stały (non-stop) z dowolnego miejsca na świecie, gdzie jest możliwość korzystania z Internetu. Liczba czytelników korzystających jednocześnie z publikacji jest nieograniczona. Istnieje możliwość ściągnięcia na własny nośnik pamięci publikacji, na których pobranie wyraziła zgodę określona instytucja czy osoba prywatna, lub wydruku poszczególnych stron, jak i całej publikacji. Poszukiwanie publikacji odbywa się również przez witrynę Federacji Bibliotek Cyfrowych (FBC). Użytkownika nie interesuje w jakiej konkretnej bibliotece cyfrowej znajduje się poszukiwana publikacja, gdyż FBC przeszukuje wszystkie biblioteki cyfrowe. Czytelnik ma możliwość czytania przez odpowiednie urządzenia (czytaki) i oprogramowania rozpoznanych tekstowo publikacji. Istnieje również możliwość dowolnego powiększenia – dostosowania czcionki czytanej publikacji do potrzeb użytkownika.

BBC nie tylko gromadzi zbiory dokumentów, dotyczących regionu, ale również skupia i aktywizuje pasjonatów historii. Bazując na współpracy z wolontariuszami, dajemy szansę nauki i pozyskania nowych umiejętności. W najbliższym czasie otworzymy Społeczną Pracownię Digitalizacji, zarówno w Słupsku jak i Koszalinie, co w efekcie przyczyni się do zwiększenia intensywności pojawiania się nowych publikacji.

Zapraszamy do współpracy instytucje i osoby prywatne. Zachęcamy do wspólnego tworzenia zasobu regionalnego Bałtyckiej Biblioteki Cyfrowej. Publikujmy ukryte zasoby dotyczące naszego regionu, a świat dowie się o nas więcej (www.bibliotekacyfrowa.eu). ♦

Danuta Sroka

st. kustosz w MBP w Słupsku